
PAMFLET
798

Seyndtbrief vanden Raedt

der Stadt Vtrecht aende Staten s'Landts van Hollandt te samen metter seluer Staten antwoorde ende daer op des voorseyden Raedts naerder bericht / neffens sekere Brieuen tot dien eynde ghesonden aenden hooghen ende prouincialen Raedt van Hollandt. Mits oock Copie vanden Commissie byden Staten deser Nederlandtsche vereenichde Provincien den Doorluchtichsten Vorst ende Heere mijn Heere den Graue van Leycester ghegeuen den eersten Februarij 1586. daer by ghevoecht zeker extracten uten tractate van Enghelant. Alles dienende tot volcomen ondersoec vande oorsaken eniger misuerstanden die rechte-voort buyten propoost ghedreuen worden / tot groot nadeel vanden gemeyne saken / waer deur d'autoriteyt van zyn Excellentie vercort / ende der Landen regheringhe so weynich als eenen yederen bekent / ghevoordert wordt.

TOT VTRECHT

By Jan Cornelisz oon Ordinaris gheswooren drucker van zijn Excell. ende mijn Heeren Staten Stichts van Vtrecht woonende inden Enghel byde Hieronymus Schole / Int Jaer M. D. LXXXVII.

Misiue aen den hooghen ende Provincialen Raedt van Hollandt.

EDele, Eervveerdighe, hoockgeleerde, vvyse, zeer discrete Heeren. VVy hadden in Septembri voorleden, so deur onse Ghesanten, als by brieuen den Staten van Hollant met sodanige vriendelicheyt ende redelickheyt doen begroeten, dat vvy niet en conde tvvyfselen ons goet ende Christelyck voornemen en soude haer bevveecht hebben (allen misverstanden te rugghe ghestelt) op den voet vande eenicheyt by ons voorgenomen voorts te gaẽ, Ghelyck zy oock vriendelycker vvyse onse Ghesanten hadden toegheseyt, ende om dat die selue brieuen by alle vromen ende vreedtsamighen, in ende buyten die regieringe, so vvel verstaen, ende opghenomen vverden, een yeder copie versoeckende, besunder oock om na Enghelandt ende aen hare Maiesteyt te seynden, hebben vvy eenighe daghen daer na den tijt vande beloofde antvvoorde langhe ouerstreken, die selue in Nederlantse, ende Francoyse tale tot omtrent hondert exemplairen sonder vercoopinghe na discretie doen drucken ende vvtdeylen, hoe vvel nochtans d'inhout so gansch tot eenicheyt, ende verclaringhe onses oprechten ghemoets dienende, niet en behoorde versvveghen te vvorden: Corts daer na is ons der Staten antvvoordt ter hant ghecomen niet deur Ghesanten (so zy ons beloofst hadden) Maer deur eenen bode. Voorvvaer een onuerdiende antvvoorde, niet alleen tot verbitteringhe aller misuerstanden streckende, maer oock genochsaem om die gemeynten deur onverstant tot beroertẽ te vervvecken. VVaer tegẽs vvy niet en soudẽ geschreuen hebben, haddemẽ ons vvt allen Stedẽ uvver Prouinciẽ niet ghevvaerschout dat deur onse stilsvvygentheyt den sommigẽ te veel voets gegeuen, andere daer tegens te seer bedroeft vvorden. Al euenvvel hebben vvy daer toe niet connen verstaen sonder met eenẽ uvver Eed. Copie van alles ouer te seynden. VVant al ist dat die verstandighen hier, in Enghelant ende aller vveghen, dese antvvoort niet anders connen opnemen, dan gansch buyten propoost gegeuen, vvaer in die principale poincten onbeantvvoort ghelaten zijn, So hebben vvy des niet te min oock uvv. E. als den voorneemsten int stuck van Iusticie (die vvijl vvy ons byden genen die sulcx ghedaen hebben ghenoch houden gheiniurieert) niet alleen tot ghetuyghen ghenomen, maer oock ghemaeckt tot Richters onses onschults, den vvy versoecken ende biddẽ Ingheual by ons enighe fouten beuonden vvorden, datmen ons die selue vrijmoedelyck aenvvyse, als den genẽ, die om vrientschap ende eenicheyt te copen, bereyt zijn daer in niet alleen te versien, Maer oock uvv. E. trouherticheyt, danchaerlyck te erkennen, Ist oock also dat na d'oordel aller verstandighen die Staten van Hollant ons hare nabueren, ende bontgenoten in een ander ghestalt hadden behooren te ontmoeten ende onsen yuer tot vvechneminghe aller misuerstanden ende partyschappen ghelyck te doen: Dat uvv, E. als in hare Prouincie hoofden vande Iusticie belieue hunlieden met sodanich ondervvijs te voorcomen dat alles in beteren verstande heruat mach vvorden. VVy bidden Godt Almachtich, Edele, Eervveerdighe, hoochgheleerde, vvijse, zeer discrete Heeren v te vergunnen in ghesontheyt, ende lanckleuen, gelucsalighe regieringhe

VVt Vtrecht desen 2. Nouembris 1587.

MISSIVE BYDEN RAEDT DER Stadt Vtrecht, ghesonden aenden Staten van Hollandt.

Edele Erntfeste hoochgheleerde vvyse zeer discrête Heeren goede Vrienden ende nabueren.

Vy en sijn voorwaer niet min bedroeft te hooren in wat staet zyn Excellentie uwe saken ghelaten heeft/ als wy te vooren verblijt waren/ metten goeden hoop van Satisfactien/ die hem by V. E. Resolutie vanden achthienden deses/ scheen ghegheuen te zijn/ want ons dese gheheele sake/ als den Vyanden naest ghesetten/ ende den dagelicxen aenstoot onderworpen/ aldermeest is betreffende/ daerom wy V. E. oock ghebeden willen hebben/ dit ons schrijuens/ aendachtelycken te behertighen/ ende onse ghesanten (die wy wt onsen Raedt tot sulcken eynde derwaerts hebben afgeveerdicht) met een vruchtbaer antwoort naer eysch des hoochdringhenden noots/ opt spoedichste (wie ghetrouwe Bont-ghenoten eyghent) te bejeghen/ V. E. can niet vergheten wesen doen wy ouer twee jaren naer Franckrijck ghesonden hadden/ Ende van Coninck Henrick weynich troostes/ ja gansch gheen saghen te verweruen/ hoemen ons soo voor als naer onser ghesanten wedercompste voorgedraghen heeft (t'ghene oock waerachtich was) hoe veel zeeckerder ende vaster hulpe wy vande Coninginne van Enghelandt/ so van weghen der Christelycker Religie/ als wt andere vele redenen ende ommestanden meer dan van eenighe andere Potentaten in Christenrijck te verwachten hadden/ wat groote noot/ ons daer toe drong/ ende hoe onses (naest den almogenden Godt) anders gheenen raedt/ hulpe/ noch hope en was.

V. E. en is oock niet onbekent/ hoe geerne wy v versoeck ende advijs daer inne gevolcht hebben/ ende in hoedanigen yver wy niet alleen t'secours van hare Maiesteyt/ maer oock den persoon van zyn Excellentie ontfanghen hebben.

Wat ons zedert wederuaren is/ hoe de Duyvel ende den Paus met zynen gantschen aenhanck gheraest ende ghewoedt hebben om dat onse sake ende die Christelycke Religie (d'welck noyt vooren gheschiet)

d'assistentie van so eene machtighe souvereine Princesse verkregen had-
den / het selue wordt ons / deur die daghelicxe ervaringhe meer als ghe-
noch betuycht / ende heeft ons altoos den meesten hoop ghegheuen van
een ghelucklighe wtcompste / als wesende dit raesen ende woeden / een
ghewis litteecken haeres aenstaenden onderganck.

Doen wy nv so verre gecomen waren dat wy ons tot de Coninginne
van Engelandt begheuen / ende onse hope ende hulpe (naest Godt) op
so goede / vaste Steen-Rootsche ghebouwet hadden / hebben wy ons
des te meer hier in bevlytticht / dat wy oock van onser zyde / ons ghetrou-
welyck ende stantvastelycken ten wtersten toe quijten souden. Byson-
der int stuck van ghehoorsaemheyt / ende authoriteyt / wel wetende so
wy hier in (als ons meest ontbrekende) oock aldermeest van onse tegen-
parthijen / souden benochten worden / dat wy des te manlycker ons daer
teghens behoorden te versien.

Wat ongheluck ende schadelycken inbrueck dese twee hooft stucken /
ghehoorsaemheyt ende authoriteyt / zedert een jaer herwaerts gheleden
hebben / wat valsche gheruchten ende calumnieuse rapporten / aller we-
ghen tot sulcken eynde zyn verbreyt worden / dat sien / dat ghevoelen /
dat beschreven wy.

Betuyghende voor den almoghenden Godt / die een kender is onser
herten / soo wy daer af in onse ziele / voor zyn strenghe oordeele sullen
moeten verantwoorden / dat wy allen onsen voor leden ende tegenwoor-
digen handel / tot gheenen anderen eynde gherecht en hebben / noch en
dencken te rechten / dan om waer te nemen Godes aengeboden genade /
hare Majesteyts weldaden met blijckende dancbaerheyt te erkennen /
zyn Excell. zyn nootwendighe authoriteyt meer ende meer te bevesti-
ghen / ende onse gehoorsaemheyt niet alleen int aennemen zynder be-
uelen / maer oock int opbrenghen onser middelen ten lesten toe datelyc-
ken te bewijsen.

Tot welcken eynde wy / niet teghenstaende d'upterste bederf onser
Landen ende lieden (t'verhael onser schaden onvermindert wie reden is)
onse voorgaende quote besloten zyn te continueren inde 200 m lb. dat
meer is / bevindende dese 200 m lb. niet ghenochsaem tot betalinghe der
Garnisoenen / ende vervallinghe der byloopende oncosten / sonderlinge
als men neffens t'secoers van hare Mat. vijf of ses duysent voet volcx
mz twee duysent peerden / int velt wttrecken ende ghebruycken soude /
sijn wy daer ouer doende (Godt geef wat raedt wy soecken / hoe wy ons
benauwen / perssen / drucken) ons aenpaert inde 250 m lb. ter maent nef-
fens de andere Provincien te vinden / ende op te brenghen / wel weten-
de als die Vyanden ons onder haer tirannich jock ghebrocht souden

hebben

hebben / wat ons dan meer ende hoe vlleynlyck tot bezwaernisse onser elendigher verdruckinge / wtgeperst souden worden.

Dit is dan t'ghene daer mede wy daghelicx becommert zyn dat wy drijuen ende waer toe wy strecken: Godes ghenade / hare Maiesteyts gunste / d'authoriteyt zynre Excellentie / onse gehoorsaemheyt / t'samen metten welstandt onses bedruckten Vaderlants te behouden.

Worden van ons andere gheruchten ghestroyt / daer met onsen goeden puer te verdonckeren / twist ende misverstant tusschen den Prouincien t'onsteken / hare Maiesteyt ende zyn Excelle. af te wenden / ende also die sake tot eenen spaenschen peys te brenghen / wy betuyghen den Godt des Hemels dat ons hier in cracht ende gewelt geschiet / ende dat wy des onschuldich zyn.

Doch en is ons niet onbekent dat ons dit alles hercompt van den ghenen die sich ouer ons beclaghen / dat wy haer sonder reden van hier hebben doen vertrecken / haer recht ende iustitie weygheren / ende ons van sulcke persoonen / die hier noch ghebozen / noch ghegoeyt zyn opstucken laten.

Nochtans moeten zy bekennen / dat zy tonrecht haer beclaghen ouer den ghenen / die haerlieder wtsegginghe noyt ghedreuen hebben / ende noyt van haerlieder versocht zyn gheweest noch om recht ende justitie / noch om die redenen haerder wtsegginghe te erlanghen.

Sulcx dat zy tonrecht haren moet op ons wtstorten / insonderheyt op den ghenen / die zy segghen inden Magistraet ghestelt te zijn teghens onse priuilegien / nv meer als ouer drie jaren doen zy selfs by solennele resolutien vande gheheele provincie op voorgaende beschrijuinge ghesloten hebben / gelycke persoonen totte voorneemste deses stichts Ampten ende offitien te versoeken: Nv oock meer / als by tijden Keysers Caroli ende des Coninckx Philippi / doemen persoonen ja buyten dese seuenthien Provincien ghebooztich in onsen Magistraet gebruyct heeft / van welcken eenighe / zedert die Pacificatie van Ghendt / selfs byden ghenen die nv dese impertinente clachte meest zyn drijuende / neffens persoonen wt Brabant ende elders buyten dese Provincien ghebozen in onse Magistraet ghestelt / ende tot opden huydighen dach zonder reproche continuelycke daer in ghehouden ende ghebleuen zyn. Welcke ende meer dierghelycke acten den lestleden Magistraet tot exempele hebben moghen dienen om die voorschreuen persoonen tot haren navolgers onbezwaert te noemen.

Nv dan V. E. hier met ten vollen bericht zynde van ons goede bestendich voornemen / waer nae wy trachten ende hoe weynich men ons hier en teghens heeft te beschuldighen / twyfelen wy niet V. E.

 sullen

sullen onse ende des gheheele Landts saken (wie goede naebueren ende Christelycke eener Religie Bontverwanten ghebuert) met ons totten selven eynde behartighen / ende bedencken / oft ons noch bij stont eenighe sake ter werelt tot mishaghen van hare Maiesteyt / tot verkleyninghe zyns Excell. eñ uwer Bontgenoten ondergancx op te nemen hoe groot ende ghewichtich die moesten zyn / eer zy dimportantie onser behoudenisse souden connen ouerweghen.

Ende dit is waer in wy niet anders doen / dan wy t'voorleden jaer / by v eyghen reden / propoosten ende inductien zyn vermaent geweest / die welcke doen tertijt ons bewoeghen hebbende nv wederom tot V. E. keeren / v niet alleen te vermanen / maer in alle eerbare redelyckheyt af te eyschen / dat doch in v plaets grijpe t'ghene wt uwen eygen mont ghecomen in ons zoo goede plaetse ghegrepen heeft / te weten: Doen wy inden beginne des voorleden jaers / ons bezwaert vonden / inde vrijen kuer die zyn Excellentie begheerden van eenen persoon wt elcke Provincie inden Raede van State / V. E. selfs op de Generale vergaderinghe onse ghesanten verclaerdt hebben / eer zyn Excellentie niet vernuechte zoude worden / dat V. E. hem lieuer den gantschen kuer vanden gheheelen raedt wilden toelaten. Hy waer hier gecomen om te regheren / ende niet om gheregheert te worden: Om te ghebieden / ende niet om gheboden te worden: Om Wetten te stellen / ende niet om te ontfangen / Ende zoo wy hier toe niet en souden willen verstaen / dat V. E. alsdan ghemeynt ware daer in by haer seluen ende apart te versien. Dat nv desen we eygen selfs redenen in v plaets grijpende / zyn Excellentie in zyn nootwendighe authoriteyt / ende naementlyck int stuck vande Contributien ende wes t'beleydt der Oorloghen aengaet / bevesticht ende daer inne ghehouden werde. Want behaluen dat het van noode is onse zwacke middelen / met authoriteyt te stijuen zoo zyn oock die redenen die ons hare Maiesteyts bystant hebben doen versoecken / nv zoo veel te ghewichtigher als wy zedert meer ghecrenct / ende seer nae ten wtersten gecomen zyn. Anders soude schijnen / dat de noodt (die ons van aenbegin doen wy machtigher waren hare Maiesteyt heeft doen versoecken) ons nv soo veel harder perssende / ende wy nochtans hare Maiesteyts hulpe met verminderinge vanden voorighe authoriteyt ghenoch verwerpende / of willens ende wetens in onsen doot ende verderffenisse loopen / of eenen Spaenschen peys metten Hertoghe van Parma voornemen wilden.

Ende zoo dan onse vereenichde Provincien niet als vremdelinghen maer als Broeders van eenen Vader byden anderen / recht of het maer een Lichaem waer / in een verbondt ende in een sake verknoopt zyn /

sulcx

ulcx dat proffijt / eere / behoudenisse / schade / schande / verderffenisse / van deene vandere / als sijn eyghen selfs treffen moet: Houden wy ons voorden seluen Godt / dien wy ouer die bezwooren zyner Excellentien authoriteyt ende onse ghehoorsaemheyt met opgherechte vingheren hebben aengheroepen / ingheval van verminderinghen uwes bouen verclaerde ghemoets (des verre zy) moeten betuygen / hoe noode ende met hoe groote hertsleet-wesen / wy uwe E. hier niet beschaempt / ons ende alle vroome Landtsaten vercort ende bedrogen souden vinden / daerom wy uwer E. anderwerf vermaent ende gebeden willen hebben / zoo lief v is eer ende eedt / gheloof ende trouwe / om die sake Godes ende zyner armer ghemeynten / om die weldaden van haere Maiesteyt / ende die verdiensten van zyn Excellentie / om die beschermenisse uwes beminden Vader-Landts: Synder redenen die v trecken moghen / beden die v beweghen moghen / tranen der ellendighen / die v bemorwen moghen / besitten wy een vanden voornoemste plaetsen onser Bontghenooten / die behoudenisse vanden welcke / v dienst vriendtschap ende eere: Verlies / v schade verdriet ende schande souden mogen toebrengen / dat dach alle vorighe zwaricheden / disputen ende passien (daer met Landen verloren / maer niet behouden cunnen worden) verre van ons ghe-worpen / wy zyn Excell. tot ons eyghen selfs profije / ende welvaren contentement gheuen / in t'ghene wy hem schuldich zyn / ende van aenbegin / op v eyghen selfs inductie ghegheuen ende vergunt hebben / niet twijffelende hare Mat. sal ons wel ja meer doen dan tot noch toe / zyn Excell. sal in sijnnē voorgaendē dienst blijmoedich continuerē / die goede onderdanen sullen een vrolijcke moet grijpen / onse Vyanden sullen daer met ongheloofflijcker wijse ghebroken worden / ende Godt almachtich sal onse rechtveerdighe zake met een gheluck zalighe wtcompste ghebenedijden / waer op V. E. goedighe ende spoedighe antwoorde met onse ghesanten verwachtende / bidden wy Godt almachtich.

Edele, Erntfeste, hoochgheleerde, vvyse, seer discrete Heeren, goede vrienden ende nabueren, uvve E. in gheluck salighe ende voorspoedighe regheringhe te bevaaren. Ghe-schreuen t'Vtrecht desen XXI. Septembris Anno 1587.

Onder stont

Ter ordonnantie vanden Rade

Onderteeckent

G. vander Voort.

Beantvvoordinghe van den Staten van Hollandt: Ghesonden aen den Schoudt, Burghemeesteren, Schepenen ende Raden der Stadt Vtrecht.

Edele / Eersame / wyse / seer discrete Heeren / goede Vrienden ende nabueren.

Wer E. Brief ghedateert den xxien. Septembris stylo veteri, hebben wy van uwe E. Ghedeputeerden ontfanghen / ende voorwaer met verwonderinghe t'inhouden van dien verstaen / Bevindende de selue tegens onse verdiensten / en uwe E. gewoonlycke maniere van schrijuen / sulcx ghecoucheert / dat wy den autheur van dien (die wy weten vol passien / in uwe Stadt vreemt / en teghens den staet / vrijheden / ende gerechtichheden deser Landen / partijdich te wesen) daer wt lichtelyck hebben connen kennen. Ende hoe wel wy daeromme den voorsz brief met reden souden moghen onbeantwoort laten / Nochtans aenghesien wy omme de passien ende partijdicheden / die eenige int particuliere / sonder redenen / hebben aengenomen / geensins de vrientschap tot onse goede nabueren ende Bont-ghenooten en begeeren te verminderen / maer veel meer de selue te vermeerderen / tot confusie van alsulcke vreemde ghepassioneerde ende partijdighe Menschen: Soo hebben wy uwer E. met dese onse antwoorde wel willen indachtich maecken / dat wy het Oorloghe teghens den Spaengiaerden ende hare adherenten / in den Jare 1572. voor de welstant deser Landen / als de hanthoudinghe van de ware ghereformeerde Christelycke Religie / eensamentlyck de gerechticheden / vrijheden / Priuilegien / ende loffelyck gebruycken vanden Lande aenghenomen hebbende / ons (onberoemelyck) tot wtuoeringhe onser voorsz loffelycke Resolutie / so in teghenspoet als voorspoet / tegens het groot ghewelt der ghemeene Vyanden te water ende te lande / so vromelyck ende ghetrouwelyck hebben ghequeten / dat wy met eenige steden en quartiere van Zeelant / onder het belept van mijn Here de Prince van Oraengien / hoochloffelycker gedachten / den last vander Oorloghe / den tijt van ontrent 5. Jaren / alleen so stantuastelyc (met Godts hulpe) hebben ghedraghen / dat wy twijffelen / of van gelycken opt is gehoort.

Desen seluē brief vvas nochtās dē Staten seer aengenaem ghevveest, ende met goeder attentie verstaē, vvaer op sy den vā Vtrecht een vriēdelicke antvvoort, oock met Ghesanten belooft hadden.

Ende

Ende daeromme en is niet te verwonderen dat wy de hant van Godt dē Heere almachtich / int mainteneren van onse voorsz Resolutie / besocht hebbende / onveranderlyck daer by begheeren te blijuen / sonder dat wy daer van omme eenighe redenen connen wijcken / ende veel min ter contemplatie van den genen die andere onse nagebuere Lantschappen ende Steden / deur inmoderate regeringe / confusien / differenten eñ oneenicheden / in der Vyanden ghewelt inseer corten tijt hebben helpen brengen: De welcke hen schijnen te bedroeuen / dat zy desen staet met v luyden in ghelycke zwaricheyt als hare Vaderlandt is ghebracht / niet en connen brenghen.

Wy en twijffelen niet / of de oude vrome ende goede Patrioten / die alsnoch in de regieringhe van uwe E. Stadt ghebleuen zyn / hebben goede kennisse / dat wy na het aenvangē vander Oorloge / onse eerste toevlucht ghenomen hebben aen de Coninclycke Maiest. van Enghelant (die wy alderbest vertrouden) ende van de selue hulpe ende secours versocht / dat wy namaels by uwe E. ende andere Prouincien bevoordert hebbē / omme hare Maiest. tottet aennemen van deser Landen souuerainete yt ofte perpetuele Protectie te versoecken. Dat eyndelick daer op de Gesanten ghesonden / ende de gheprésenteerde Souuerainete yt ende versochte perpetuele Protectie / by hare Maiest. afgeslaghen zijnde / een Tractaet opt secours / dat hare Maiest. by forme van leeninge dese Landē belieft heeft te accorderen / ghemaeckt is / ende dat wy met die van Zeelandt voor het Rembourseme nt der penningen onse Steden hare Maiest. ingeruymt hebben / sonder dat wy van uwe E. andere versekerheyt voor onse indemniteyt als uwe brieuen hebben ontfanghen.

Waer wt / eñ wt de delatie van het Capiteynschap eñ Gouuernement generael der vereenichde Landen / aen zyne Excell. by ons bevordert / ende de zware lasten ende Contributien by ons tot hant-houdinge van diē ingewillicht ende opghebracht / wel te verstaen is / dat wy ons betrouwē op hare Maiest. eñ zyne Excell. naest Godt den Heere almachtich stellende / den seluen niet met woorden ofte discoursen / maer metter daet betrout / ende deur den seluen een gheluckighe wtcomste deser Oorloghe verwacht hebben.

Oock en hebben wy niet naghelaten de wettelycke authoriteyt zyne Excell. wt t'voorsz tractaet competerende / ende by de Acte van t'Gouvernement ghedefereert te hant-houden / ende de beloofde gehoorsaemhz te presteren / sonder dat ons eenich inbreuck dies aengaende met de waerheyt opghelept mach worden.

Wy hebbē wel verstaen / dat by eenighe Vremdelingē (die inde Stadt Steden ofte Landen van Vtrecht niet / noch in goet / noch in vrienden / te

verkiesen en hadden) inden voorleden Jare aldaer te weghe zyn gedraght vele onbehoorlicke Acten/tot een ander authoriteyt streckende/als mettē welstant eñ gerechticheden deser Landen mach bestaen: Eñ dat eenige vande Autheurs van dien/ hen daer deur inde principale Officien hebbē gedrongen. Maer van alsulcke onwettelycke authoriteyt en weten wy niet te spreken. Eñ en is by ons noyt daer op gedelibereert/ eñ veel min by onse last / jemandt gheinduceert tot andere authoriteyt / als den staet vanden Lande mach lijden / ende wylieden te handt-houden altijts willich ende bereyt zyn gheweest.

Ons geest seer vremt dat inde voorsz brieuen by so groote exclamatien gearbeyt wort/omme ons te induceren tot het opbrengen vande Contributiē/nademael wy met meerder redenē uw. E. hadden te vermanē/tot voldoeninge van hare beloften / by de naerder Unie binnen Utrecht soo solemnelick aengegaen / gedaen/ eñ int defereren van het Gouuernemēt aen zyn Excell. vernieut/ omme hen int stuck vande ghemeene middelen met ons ghelyck te maken/daer inne (niet sonder groot nadeel eñ interest vanden Landen/ jngesetenen eñ Contributien vanden Landē van Hollandt) tot noch toe ghebreck is ghevallen / sonder dat de authoriteyt van zyne Excell. ofte de beloofde ghehoorsaemheyt (daer van de voorsz brieuen so hooch spreken) t'selue heeft connen rechten.

Is wel oyt ghehoort / dat van so cleynen Landt als Hollant is/ so veel Jaren eñ so veel voor hare Nabueren eñ Bontghenoten is ghedaen/ als die van Hollandt hebben ghedaen ende noch doen?

Die kennisse hebben hoemen het Volc van Oorloge met redelicke betalinge eñ in goede discipline onderhouden can / sullen moeten bekennē/ dat wt de Contributiē van het Lant van Hollant/veel jaren onderhoudē zyn/ eñ noch rijckelic connen onderhouden worden (bouen de nootelicke Garnisoenen vande Steden eñ stercten van Hollant / eñ bouen de lasten vā het Oorloge te water)tot assistentie / eñ in de andere vereenichde Provincien/ acht oft negē dusent voet-knechtē/ eñ x. oft xij. hondt Rupteren.

t'Selue heeft nu veel jaren gheduert/ eñ wy continueren daer inne alsnoch/ tot assistentie van onse nabueren ende Bondt-ghenooten/ ende tot handt-houdinghe vande ghemeene saecke / sonder dat wy daer van andere recompense verwachten ofte begheeren/ dan de conseruatie vanden wel-standt der vereenichde Landen int ghemeen.

Maer teghens onse verdiensten moeten wy dagheliex voor Recompense hooren vele valsche opspraecken ende calumnien / in allen schijn of

wy

wy trachten te heerschen ouer onse nagebueren/ daer van uwe E. weten wat propoosten in uwe vergaderinghe tot meermael zyn ghebruyckt/ hoe wel niemandt met de waerheyt can segghen / dat wy onse Limiten/ geduerende den Oorloghe / in Jurisdictie ofte Contributien eenen voet hebben gheextendeert/ daer ter contrarie uwe E. ende andere naeghebuere Provincien vele gerechticheden vanden Lande van Hollant deur den Oorloghe tot hen hebben ghetrocken.

Sal in regard der van Vtrecht niet bevonden vvorden.

Dat wy uwer E. goeden suer ten ghemeenen besten souden willen verdoncheren/ en ghelooft niet/ maer wel dat wy ouer jaer ende dach beclaecht hebben die gheweldighe heerschinghe ende regieringhe / die by ende deur toedoen van eenighe wt Brabandt ende Vlaenderen aldaer ghebruyckt worden / ende gheschapen zijn meer ende meer ghebruyckt te worden/ tot nadeel niet alleen van de notabelste ende principaelste van de Stadt ende Landen van Vtrecht/ maer oock vande gheheele Borgherije / ja den gheheelen staet vanden Lande / ende zyn beducht / dat de alteratien/ nieuwicheden/ ende andere vremde handelinghen/ die aldaer voorghestelt zyn / ende voorghestelt worden / het eynde van Shertogenbosch / Gendt / ofte Brugghe sullen hebben / daer van Godt den Heere uwer E. ende ons ghenadelyck behoeden wil.

Shertogenbosch is verlooren deur t'privilegie van gheen garnisoen in te nemēden die practijkē vāden Ceulschen vrede ende eroueringvā maastricht. Brugge deur die verraderije vande gheveynsde hipocrijtē die Godes religie tot eenē decmantel ende niet anders enbetrachtē Gendt deur gelijcke fauten als Antvverpen.

Wy achten alhier onnoodich te verhalen de redenen waer omme in de voorleden jare verscheyde goede Luyden van alle staten so onordentlyck wt der Stadt Vtrecht ghejaecht / ende met confiscatie ende plonderinghe van hare goederen ghedreycht zijn/ by wat middelen andere in haren staten ende Officien zyn gheromen / ende tot wat eynde t'selue ghestreckt heeft / maer wy hebben goede redenen / omme te ghelooven dat de ghene die hen daer van so gheheel suyuer willen houden, bedeckte Autheurs ende beleyders vander saecke zyn ghewecst / ende dat de selue (als ghebooren in een Provincie daer inne die van Vtrecht de minste staet niet en souden mogen bedienen) niet ghequalificeert en zyn / binnen de Stat ende de Landen van Vtrecht de principaelste Officien te bedienen/ soo aen zyne Excellentie eñ den Staten Generael tot meermael ghere monstreet is.

Voorder moghen wy uwe E. met de waerheyt verclaren / dat wy oock sonder uwer E. vermaninghe int behertighen vanden gheheelen wel-standt der vereenichde Nederlanden / niet naelaten sullen te continueren / ende wy alle onse Actien sulcks hopen te dirigeren (ghelyck wy oock tot noch toe ghedaen hebben) dat hare Maiesteyt

zyne Excell. ofte yemant van onse Bont-genoten/ met redenen daer van niet en sullẽ mogen hebbẽ eenich mishagẽ / also wy daer mede niet andꝰs als de ghemeene welstandt der Landen / handt-houdinghe vande ware Christelyck Religie / censamentlyck de gherechticheden / Privilegien/ Vrijheden / ende loffelycke ghebruycken (voor die behoudenisse van de welcke wy ende uwe E. inden Oorloghe ghetreden zijn/ so veel gedaen/ gheleden/ ende oock met hare Maiest. ende zyne Excell. getracteert hebben) en begeeren te voorderen/ sonder dat onse actien na eenigen Spaenschen ofte Parmaschen Peys zyn streckende: Dan hebben ouer langen tijt meer als reden ghehadt te sorghen/ dat de Actien van eenighe aldaer in regeringhe wesende/ daer toe strecken. In welcke sorghe wy so langhe soo meerder worden beuesticht / ende willen uwe E. als onse goede Vrienden/ Nabueren/ ende Bont-genooten / van herten ghebeden hebben / te willen ghelooven / dat wy niet lichtueerdelyck / maer deur veele wichtighe redenen daer toe zijn beweecht / uwe E. versoeckende met goede consideratie op alles te willen letten.

Wat ist vvten Magistraet vã Vtrecht eenige te lasterẽ, andere vrientschap aen te bieden?

Eyndelick willen wy uwe E. verseckeren/ dat wy de Provincie/ Stadt Steden ende Landen van Vtrecht / met hare Inghesetenen (sonder te letten op alle t'ghene binnen uwe E. Stadt/ deur de practijcken ende by toedoen van eenighe Vremdelinghen in onse prejuditie is ghepasseert) begeeren te houden voor onse goede Vrienden/ Nabueren/ ende Bondtgenooten: Ende dat wy niet en sullen nalaten de selue in alle occurentiẽ/ volgende de Vnie/ by te staen/ met alle middelen ons van God den Heere almachtich verleent/ alleenlick tot hant-houdinghe vanden ghemeenen welstant der Landen / tot conseruatie vande ware Christelycke Religie/ eensamentlick de voorsz Vrijheden/ Privilegien/ gherechticheden/ ende loffelijcke gebruycken/ op vast betrouwen dat Godt den Heere Almachtich (die onse sake wonderlyck heeft begost ende belept) de selue niet en sal verlaten/ maer tot goeden eynde wtuoeren/ dien wy bidden.

Edele, eersame, vvijse, seer discrete Heeren, goede Vrienden ende Naghebueren, uvver E. te vvillen vvt ghenade verleenen zyne Godlijcke gratie, Geschreuen tot Haerlem den 16, Octobris 1587.

Onder stont gheschreuen

Ter Ordonnantie vande Staten van Hollant

Onderteeckent

C. de Rechtere.

Naerder bericht des Magistraets van Vtrecht

opden voorgaenden brief den Staten van Hollant ghedaen in Nouembri 1587.

Edele Erntfeste hoochgheleerde Vrome zeer voorsinnighe discrete gonstighe goede Heeren ende vrienden.

Wy en hadden noyt ghedacht dat onse brieuen vanden 21. der voorleden maent/ by V. E. so lieffelycken ende met versekeringhe vrientelycker antwoorde ontfanghen ende verstaen/ ontrent xv. daghen daer na met so vremde onvriendelycke ende onuerdiende antwoorde soude hebben bejegent geweest. want inden eersten woort den autheur sonder hem te noemen (publicke persoonen weynich betamelycken) in onser alre name ghelastert/ daer t'nochtans niet eenes maer onser aller werck ende deputatie geweest is. Ten anderen beuinden wy V. E. met een onwaerachtich vermoeden beuanghen/ als dat wy in onsen raet/ persoonen hebben die tegens der Stat Vryheyden ende gerechticheyden deser Landen partijdich souden zyn/ van welcke V. E. ouer langen tijt meer als redenē gehadt soude hebben wt hare daden ende andere wettige ommestanden te besorgen dat zy na eenen Spaenschen ofte Parmaschen vrede zyn trachtende. Welcke woorden eñ propoosten wy niet en connen ghenemen/ dan wt ouerloopende passien ghesproken tot partijschap ende beroerten streckende/ ten zy die persoonen ons worden naemachtich gemaect met behoorlicke aenwijsinge vande oorsaken die v tot so nadeelighen oordeel bewegen. Want wy alles eenes ghemoets/ eenen eedt gedaen/ eñ met onsen handen geteeckent hebben/ tot vorderinge van Godes eer/ welstant onses Vaderlants/ ghehoorsaemheyt zyner Excell. ende bouen al na geenen vrede metten Coninck van Spaengien te trachten/ met woorden ofte wercken/ dan opt al ghemeyn aengeuen eñ versoeck onser Bont-ghenooten/ waer by wy alsnoch/ eendrachtelyck voor Godt ende onse Bont-genooten volherdende/ eñ daer voor te pande stellende onse zielen lijf ende leuen/ hebben wy des ons grootelyck aen te draghen/ datmen op onser eenighe so meyneedigen aengewoone dragen soude/ Ende en sullen wy ons voortaen niet zo seer verwonderen/ waer deur het lant rechteuoort in so grooten wantrouwe partijschap eñ twisten gheuallen is/ als onder de voorneemste sulcke vremde bewegínghen ende ghepassíde affecten teghens hare Bont-ghenooten (leyder Godt) ghespeurt worden/ want het is voorwaer gheen gheringe sake besonder

voor Regenten van Landen ende Lieden den onschuldighen verdacht te maken / ende waer sulcx tusschen Provincien ende Steden gheplecht wordt / daer en heeftmen niet sekerders te verwachten als Godes aenstaende straffe.

V. E. hebben voorwaer zeer veel voor de Landen ende mede voor v seluen ghedaen / die andere Provincien hebben oock niet weyniger haer van aenbegin ghequeten / doen zy die Spaengiaerden voor Vyanden erclaert / ende een sake met V. E. teghens den Coninck van Spaengien hebben aenghenomen / ja dat meer is lang te voorens mijn Heere den Prince van Orangien met gelt / secrete correspondentie / ende andere hare middelen uit heymelyc hebben bygestaen. Ut welcke Provincien en sonderlinghe uten genen die nv voor vremdelinghen gescholden worden: Die voorneemste hoofden / Oversten en Capiteynen zyn hergecomen die uwe zaken aengevangen, beleyt en met haer bloet totten staet / daer af V. E. sich inden Heere beroemen moghen / hebben helpen brenghen. En en waer niet lieuers te wenschen gheweest dan dat in regard der Bont-verwanten noyt jedt heymelycx metten Hartoge van Aniou ende elders ware ghecontracteert / het welck ontdeckt / diffidentie hadde moghen verwecken.

So heeft oock Godt Almachtich V. E. groote middelen ghegeuen / de wijl wt de selue bouen uwe nootwendighe Garnisoenen / ende Schiprustinge / mogen onderhouden worden ix. m Voet-knechten en xij. c Peerden / vande middeplinghe der welcker V. E. te bedancken zyn / hoe wel nochtans andere Bont-ghenooten in regard hares minder vermogens immers naer advenant also veel ghedaen / ende daerenbouen een onverdraechelyck ende ongheloofelyck verderf harer Landen ende Lieden gheleden hebben / ende noch zyn lijdende / waer teghens wy niet en achten dat V. E. Contributien te verghelycken zyn / maer dat die selue uwe Bondt-ghenooten hoochelyck zyn te bedancken / overmidts zy den gantschen aenstoot dragende uwe Landen beschudden / sulcks dat met haren schade die macht uwer onderdanen geconserueert wordt. Welcken allen niet tegenstaende wy die verghelyckinghe vande Generale middelen in een bedorven Lant sonder neeringe / met een weluarende Provincie vol Comenschappen / Nochtans ghestelt hebben tot discretie van zyn Excellentie als onse wettighe Overicheyt / ende den welcks volghens den Tractate van Enghelandt sulcks is competerende.

Maer

Maer dese macht ende middelen zijn al euen wel te gheringh ghevonden/ om den Coninck van Spaengien sonder wtheimsche hulpe langer te wederstaen / daerom wy te samen door onse Ghesanten hare Maiest. den 5. Augusti 85. hebben doen verthoonen / dat onse middelen / deur desen gheduerigen zwaren Crijch/ doen tertijt alreede so zeer afgenomen ende vercleynt waren / dat het ons onmogelijck was / sonder hulp ende bystant / die sake langher staende te houden / dat wy derhaluen onse toevlucht aen hare Maiesteyt nemen mosten / als die welcke onse sake om d'eenicheyt vande Religie meest waren betreffende. To wy oock inde authoriteyt vande gheniepne regheringhe groote schade gheleden hadden, ende die Landen euen veel ghebiedts by haer seluen ende door hare Gouuerneurs elck int zijn ghebruyckende / sonder een hooft van opper authoriteyt niet te regheren noch te behouden waren / Dat wy daeromme hare Maiesteyt oock gansch demoedelijcken waren versoeckende/ ons een Heere van respect ende qualiteyt tot hooft ende Gouuerneur te vergunnen: daer mede zy dese Landen inder eeuwicheyt tot haren dienst verbinden / ende dadelijcken bewijsen soude / dat zy waer die rechte beschermersse ende Voester-Vrouwe vande Christelijcke Religie / waer af zy te recht den lofvruchtighen naem ouer die gansche Christenheyt was draghende.

Swackheyt van middelen d'oorsake waerom wy hare Maiesteyt hulpe versocht hebben.

Swackheyt van onse vervallen autheriteyt, oorsake waerom wy syn Excellent. tot Gouverneur versocht hebben.

V. E. bekennen emmers datse ons tot desen handel met hare Maiest. ghevordert ende ghebrocht hebben/ doorsaken ende redenen waerom / te samen mette propoosten yedt sons verhaelt/ zijn alle de Werelt openbaer ende sullen ten eeuwighen daghen in Historien ghelesen worden. Sijn wy dan inden Jare lxxxv. soo ghestelt gheweest dat wy sonder Hooft ende hulp by ons seluen niet langher bystaen conden / wat willen wy ons nv beroemen / die wy zedert aen allen zyden soo gaer ghezwackt zijn / den welcken noch hare Maiesteyts hulpe / noch d'Authoriteyt zyner Excell. niet en heeft connen ophouden tote siecken ende crencken daer in wy gevallen ende vervallen zijn? Wat willen wy ons dan beroemen soo wy van hare Maiesteyt ende zijn Excellentie verlaten worden? Want hebben wy hare Maiesteyt ouer twee Jaren die waerheyt aenghediendt / wie can nv soo verblindt wesen dat hy die selue waerheyt rechtevoort niet veel beter sien / kennen / ende ghevoelen soude? Een Landt vol twisten / tweedrachten / partijschappen/ ende Disputatien/ alwaert alsoo Rijck ende machtich van gelt ende lieden/

als opt eenich Volck op Aerden gheweest is / soo en can het nochtans in zulcken gestalt niet bewaert noch behouden worden / hoe veel te min wy dan / die daer en bouen noch so gaer zwack zyn van Hoofden / gelt ende lieden? In voegen dat wy hier beneffens ons seluẽ noch vã hare Maiest. hulpe berooouende / moeten: of willens ende wetens verloren gaen: of den Spaenschen Peys als den wtersten ancker omhelsen. want dat wy souden meynen dat Godt wonderbaerlycker wijse ende sonder dit middel / ons noch soude moghen verlossen / ghelyck die van Bethulie eñ ghelyck V. E. luyt uwes schrijnens / vijf Jaren lanck zyne ghenadighe hant besocht hebben (so hem gewisselyc noch middelen ontbreken / noch hy daer aen niet ghebonden en is) Wy bidden V. E. laet ons ons seluen niet bedriegen. Wanneer wy Godes Heerlycke middelen / eñ so geweldigen hulpe als hy ons in so Christelycken instrument ouervloediger dan opt aen eenighe natie in Christenryck bewesen heeft / eñ wy nochtans t'selue so weynich achten so ondancbaerlyck op nemen eñ onweerdelyck verlaten soudẽ: wanneer wy oock teghens zyn ghebodt eñ teghens natuere in twisten eñ partijschappen d'eene Prouincie tegens dandere / ja oock tusschen die voorneemste Stedẽ in eene Prouincie / verdeylt souden zyn / hoe souden wy cunnen ons voor staen laten dat Godt Almachtich tegẽs zyn woort ons sonder middelen ende wonderbaerlicker wijse soude willen verlossen eñ behoeden? Wy zwijghen Godes vervloeckinghe ouer den Landen daer goede Godtsalighe hoofden wechghenomen worden.

Dat wy oock aen dander zyde ons seluen smeecken eñ flatteren soudẽ recht oft hare Maiest. daerom onse sake niet en soude verlaten / al waert dat zyn Excell. schoon vertrocke / het is voorwaer ons ongheoorloft: wy die voor onse gemeente eñ onderdanen int strenge oordel des alderhoochsten sullen moeten verantwoorden: op so onsekeren fundament in so ghewichtige sake te bouwen. Want gheuen wy harẽ ghesante geen contentement / vernughen wy haren Stadthouder niet / laten wy met onbillicheyt vertreckẽ een der voorneemster Vorsten eñ Princen van Engelant die onse saken vanden eersten aenbegin gunstelick ghedraghen eñ ghedrenen heeft / den welcken hare Maiest. met de hoochste eere ende staet hares rijcx begaeft / eñ ouer sulcx ons daer mede tonsen versoecke als niet een pant harer hertgrontelycke affectie tonswaerts vereert heeft / hoe ist moghelyck te begrijpen dat hare Maiest. sich des opt hoochste niet en werdt aentrecken? Ist ons dan vergeten dat zy onse ghesanten / doen zy zyn Excell. herwaerts afueerdichde verclaert heeft: So wy hem gheen meerder respect en bewijsden / dan wy den Eertz-hertoghe Mathie den Hertoge van Anjou ende Prince van Orangien bewesen hadden (elen-

dighe

dighe creaturen die alle de wereldt deur dit verwijt hooren moeten) dat zy hẽ claneu met hare gansche hulpe wederroepẽ soude. Wat is doorsake dat hare Maiest. ons die vredehandelinghe heeft doen aengheuen? dan dat zy met onse twisten/ partijschappen/ disputen/ ende jrresolutien niet langher en wilt bespot wesen/ ende so wy ons seluen niet en willen helpen noch van haer mede gheholpen sijn/ onses gheenen anderen raedt noch uitcompst en siet.

Wy quellen ons seluen met ydele disputatien van Souverainneteyten ende privilegien/ ende wie isser die onse souverainteyten begheert/ of wie soeckt ons onse privilegien te vercorten? Meynen wy dat hare Maiest. die der Landen heerschappie om veel redenen ghewey ghert heeft/ met onse Souveraineteyten becommert is? Oft onse privilegien liever ghequetst dan versterckt soude sien? Maer hier in ist al gheleghen dat wy onse privilegien bewijsen/ eñ dat wy Politische privilegien metten crijch niet en vermengen. Want Crijchsaken met privilegien ende sonder volcomen ghebiet te beleyden/ is onmoghelyck noyt ghehoort noch gesien. Wat is dan dat een Crijchs-ouersten te ghebieden heeft/ als hy noch te Water noch te Lande zijn ghebodt niet en sal moghen doen executeren/ dan door alsulcke Personagien als wy hem noemen ende stellen souden/ namentlyck te Water door mijn Heer Graef Mauris als Admirael/ te Lande door die respectiue Gouverneurs vande Provincien?

Tis te vergeefs te disputeren of de Satten Souverains oft niet en zijn. VVant die hooftstucken eenes Souveraine ghebiets meest deel zijne Excellentie mette Souveraine Crijchs-beleydinge vertrout ende ouergegeuen zijn. Ende vves hem niet ouergegeuen is t'selue blyft volgens den Tractate van Enghelandt verbonden aen hare Maiesteyts goeden vville, sonder vviẽs consent vvy daer in haer secours gheduerende niet en moghen disponeren. Behaluen dat (zo blyckt vvt onse Supplicatien aen hare Maiesteyt ghedaen ende vvten Tractate van Enghelandt) vvy zijn Excell. versocht hebben, om dat onse vervallen Authoriteyt deur de zyne vveder opgherecht soude vvorden, d'vvelck sonder een stercker ende machtigher dan die onse niet te doen en is. So verre ist dan dat vvy tot Iustificatie ennigher nieuvvicheyden onse Souuerainiteyten moghen by brenghen dat vvy selfs zijne Excellentie onderdanicheyt ende gehoorsaemheyt gesvvoren hebben. Nu vveet een ieghelijck dat het onmoghelijck ende incompatibel is: Souueraine macht te behouden ende tot onderdanighe ghehoorsaemhz by eede verbonden te zijn. Bedencken vvy nz dat die principale beleydinge die vvy in onsen ganschen staet ẽde versekeringe des seluẽ vã doẽ hebbẽ in die crijchsregeringe gelegẽ is, ende dat die politische sakẽ daer af, so lãge vvy crijch voeren moeten zijn dependerende? Ist nu also dat naden regel der naturen die bycomende accessoria, volgen die natuere van hare principale sake sonder de vvelcke zy niet bestaẽ en connen: VVaer toe dan onse Souuerainiteytẽ inde politische regeringe, daer sonder de crijchsbeleydinge alles te gronde vallen moet?

t'Gaet wel ende behoort also dat een Velt-heer ghebiet door t'middel vande voorneemste personagien die hy onder sich heeft/ maer dat wy hem Wetten stellen ende daer aen binden souden/ is ongehoort/ ongesien/ can of mach niet dan tot onse verderffenisse ghedijen/ ende gheen

Poten-

Potentaet noch Heer opde werelt en sal in sulcker wijse connen noch willen gebieden. want die selue personagien moeten van den opper Velt-heer haer commissie ontfanghen/ hem gehoorsaemheyt zweeren/ ende onder zyn ghebiet verbonden staen. waer teghens (leyder Godt) wy in ervaringhe comen/ datmen die patentẽ van zyn Excell. bijden particulierẽ Gouverneurs/ niet belieft noch geconfirmeert/ is weygerende/ andere patenten datelyck is gheuende/ ende datmen den Soldaten verbiet anderen eedt te doẽ/ dan zy corteling aen Graef Maurits ende V. E. ghedaen hebben.

Dese Nederlanden hebben voorwaer schoone vrijheden eñ Priuilegien/ de behoudenissen vande welcken (te samen met die ware Christelijcke Religie) ons dit zwaer Oorloch doen becostigen. Maer waer is t'priuilegie/ als wy den Gouverneur eñ Capiteyn Generael in Crijchsaken dopperste ende volcomen gebiet eñ machte/ te Water ende te Lande/ ouer alle Admiraels ende Viceadmiraels/ ouer alle Gouuerneurs van Provincien/ Colonellen/ Capiteynen ende Crijchsofficieren ghegeuen ende by eeden aenden Godt des Hemels beuestichet hebben/ dat wy nader hant sodanighe macht by ons seluen/ die cõmissie onopghesept/ vercorten/ minderen/ eñ besnijden moghen? Wy en zullen nv niet segghen dat in Crijchsaken alsmen Oorloch voeren moet gheen priuilegien en ghelden: dat wy vechtende om onse priuilegien die selue ondertusschen tot achterdeel van onse beschermenisse niet en behooren te ghebruycken: dat dickwils onder die Wapenen die al gemeyne Borgerlijcke Wetten moeten stil staen/ veel meer dan particuliere Priuilegien: dat onse priuilegien met onser vooronderen vromicheyt inden Crijch ghewonnen zijn/ om buyten den Crijch in tijden van vrede gebruyct te worden: dat eyntlyck gheen priuilegien ons tot voordeel vergunt/ tot achterdeel behooren te strecken/ veel min dan tot eenen deckmantel van eenige onse particuliere passien ofte begeerlicheyden: Op dat gelyck die quetsinge onser priuilegiẽ ons buyten eedt eñ gehoorsaemheyt des Coninckx van Spaengien gebrocht heeft/ t'misbruyck der seluer ons niet wederom en brenghe onder zijn roede ende ongenadighe wrake.

Wy roepen jetsonts: Priuilegien/ priuilegien/ gelyck die Oversten in Israel hier voormaels: Den Tempel des Heeren/ dẽ Tempel des Heeren/ doen zy meest nochtans daerom wt waren dat zyn heerlicheyt bouẽ haer eygen heerschappie ende begeerlyc

Met Princẽ ende Verstẽ behoortmẽ vvaerachtlic ende in goeder trouvven te handelẽ, besonder alsmẽ haer hulpe van doẽ heeft. T'is ons aẽvãckelic vvy gevveest t'gene die Noothulper tot onse ẽde syne versekerhz. besprokẽ heeft aẽ te nemẽ ofte õtseggẽ: Maer ons vvort geloof ende trouvve daer op gegeuẽ hebbẽde mogẽ vvy by ons seluẽ geẽ verãderinge limitatiẽ noch interpretatiẽ makẽ. vvãt (behaluen ons vvoort en de eedt) nz. die hulpe versocht maer daer tot versocht vvort cõditiẽ ende VVettẽ te besprekẽ heeft Gelijc die Statẽ vã Hollãt in Ianuario 86. den gedeputeerdẽ vã Vtrecht selfs hebbẽ vertoõt ende ingedruct: dat zijn Excell. hier gecomẽ vvas om te regerẽ, niet om geregeert te vvordẽ: om te gebiedẽ, niet om geboden te vvordẽ: om vvettẽ te geuẽ niet om te ontfangẽ. Nu dã ietvves hier in te verãderẽ, Is anders niet dã mz. god die vvy aẽgeroepẽ ende mz. zijn Excell. die vvy gesvvorẽ hebdẽ naer ontsãgẽ vvelda dẽ, õse spotte drijuẽ recht of vvy voortaẽ geenẽ god in Hemel noch geen ouericheyt op eerden meer en kenden.

gheerlicheyt niet heerschen soude / wol Godt dat ons t'hoochste priuilegie / namelyc der Landen welstant beyde in Kerckelycke ẽ Borgelycke saken soo ter herten gonck dat wy doch eens die selue Landen te samen mette ware priuilegien morgẽ oft ouermorgen in rust ẽ vrede gebruycken mochten. Want rechtevoort onbekende priuilegien ẽ buyten propoost te drijuen / is niet anders dan tusschen Landen ende lieden twist te maken / Vorsten ẽ Potentaten te verbreemden / met loose vonden d'autoriteyt van onse wettighe Ouericheyt te besnijden / t'geloof van accoorden ẽ contracten te quetsen: Eyntelick hare Maiest. tot Peys metten Coninck van Spaengien te verwecken.

Tis voorwaer te beclaghen / datmen oock op desen voet tot Delft onlancx heeft doen drucken zekere vereeninge van Hollant ẽ Vtrecht / onder een Gouuernement / eertijts by Keyser Carolo tegens wil ẽ consent van dese Provincie buyten den Nederlanden tot Toledo in Spaengien gemaect / welcke vereeninge onse Staten noyt en hebben aennemẽ noch erkennen willen. Men sout al op soecken / ja selfs wt Spaengien ẽ wte Spaensche Heerschappije om tot zyn voornemen te geraken: So weynich ist dat wy onse passien ẽ sinnelicheden ghebieden connen / die wy niet en sien noch en mercken dat dese vereeninge haer cracht behoudende geen Souueraine macht bijden Staten can bevonden wordẽ, want by alsoo die Souueraine macht onder den Staten van ider Provincie waer berustende / Soo moeste of dese vereeninghe te niet zyn / ofte uw. Eed. in plaetse vanden Keyser Carolo t'hoochste gebiet so wel ouer onse als ouer uwe Provincie aenghenomen hebben.

Wel is waer dat by velen mispresen ẽ vreemt ghevonden wort d'uytsegginge van persoonen sonder voorgaende vonnisse / ẽ sonder die selue in haer verweeringe te hooren. D'Exempel is ons eerst wt uwe Steden hergecomen / ẽ nagevolcht selfs bydẽ genen die hun van gelicke fortune nv meest zyn beclagende. Wy hebben t'selue onder ons somwijlen ontschuldicht opden noot van Inlantschen Oorloghen ende partijschappen / inden welcken dicwerven die wetten moeten stil staen: Maer soo discretelycken wordt met ons niet ghehandelt ten opsien vande persoonen die ouer 14. ofte 15. maenden wt dese Stadt door hoogher beuel als d'onse vertrocken zyn / want wy worden beschuldicht vanden genen die wy in ghelycke saken noyt beschuldicht hebben / wy worden belast met het feyt van sulcke persoonen dien onse voorsaten t'selue niet en hebben connẽ beletten. Willende uwer E. wel rondelickẽ ẽ wte mõt verclaert hebben dat wy niemant in onsen raedt en kennen die sulcx veroorsaeckt ofte beleyt soude hebben / hoe wel nochtans wy redenen meer als ghenoch hebben ontdect / ẽ daghelicx zijn ontdeckende / waerom wy harer sommige rechtevoort nade jetsige gelegenthz hier niet en soudẽ connen

Dat den Statē vā Hollāt belieue tege denckēhaer eygen placcart vandē 17. Aprilis 85. daer by zy gebiedē allē dē genē die by regeerders in haer, ofte ander Gevnieerde Stedē vvtgeseyt of vvtgheleyt zijn, vvt hollant te ver-

lijden: Ons voorts dien aengaendē totten Here Gouverneur deses Stichtes ghedraghenden.

Wijders let het velē seer op eenige vremdelingen die in dese Stadt eñ Provincie onbequaem wesen soudē die voorneemste officien te bedienē/ waer in wy vouē maten ons verwonderē dz het haer belieft in plaetse vā bescheydenhz lieuer op te halē haer voorgaeñ passien dan op onse bewijsredenē achte te nemē of die selue te beantwoordē. Men seyt wel dz het tegens der Landen Privilegien zy/ Brabandrs eñ Vlamingen in onse Regieringe te gebruyckē/ maer hoe geerne die lieden vandē arbeyt moytē eñ perikelē ontslagen warē/ so en isser nochtās niemant die ons vā dese privilegiē doet blijckē. Wy ter cōtrariē hebbē by resolutie vādē gehele provincie/ eñ by t'gene ouer vele jarē ondr ons gebruyct is/ so claer als die sonne bevondē/ datmen hier niet alleē Brabanders eñ Vlamingē gebruyct eñ geleden/ maer ooc versocht heeft: nz alleē seggē wy Brabanders eñ Vlamingē/ maer ooc die buytē dese 17. Provinciē inden Lande vā Cleue/ sticht van Munster eñ Westphalē geboren zyn: niet alleen by tijden Keysers Caroli eñ sConinx Philippi/ maer ooc sedt die Pacificatie van Gent/ eñ zedert dat den Coninc Philippus verclaert is geweest vā dese Landē vervallē te sijn. Sulcx ooc nz by ons alleen/ maer namentlic bydē genen gedaē is/ die ons nv dit verderffelic eñ partijdich misuerstant geerne rockē eñ verwecken soudē. Dit hebbē wy V. E. in onsen voorgaendē brief genoch te kennē gegeuen/ maer bevindē niet dat daerop een woort geantwoort zy/ andrs dan om de vremdelingē (so v belieft dē genē te noemē die v geē vremdelingē geweest zyn: noch doen zy nz v eñ ons een verbont aengenomē/ noch doen zy haer goet ende bloet met v opgeset eñ verlaten/ noch doense v tot uwen eygen versoecke in meerdere eñ gewichtiger saken lange jaren gediēt hebbē) sulcke vremdelingē/ seggen wy/ te verdeylen eñ onse goede gemeytē hier mit tegens ons hare wettige Magistraten op te makē. Want alsmen ietsons alle voorgevallē handelingē tegens hare Maiest. eñ zyn Excell. mette hanthoudinge onser Privilegiē wil verdedigen/ eñ dat die selue hanthoudinge bydē gemeyntē so crachtich is/ datmen niet en siet noch en gevoelt/

trecke, sonder daer vvederom in te commē dan met haren expressen cōsente op pene van als vyandē by eenē iederē aengetast ende gerācoēt te mogen vvorden, oft by dē officiers geapprehēdeert zijnde van hare goeden gemulteert, ende gebannen te vvorden vvt Hollant ten eevvigē dagen.

Tegēs Godes vvort, tegens nature, tegens eere verbōt trou ende eedt, schelden vvy voor vremdelingē onses geloofs vervvanten, die onder eenē Heer, ōder eē maeschap, onder een vvet, in eē lāt in eenspraec, eenes aerts gevvonnē ēde gevoet: Eē sake mz ons hebbē āegenomē, ēde diē vvy by ede verbōdē sijn allē vrientscapbehulp ēde vorderinge te bevvysē. Sōderling als si dā noch t'ōsen versoec ende om onsen vvil haer personē in svvaere moyelicke periculose diēstē, sōder profijt, gelruyken latē. Daer de Magistraet mede te vreden die Stat ende ouerichz vāden lāde by gediēt is, vvat heeft iemāt hem des vvijders te bemoyē? Of vvat ist dat vvy onse Vniē besvvoren hebben als vvy vergeten dat volgens den eersten artikel, vvy ons onser naburen regeringe, van haer eygen regeerders onversocht, nz onderwinden mogen? VVilmen ons dan so slaefs ende eygen maken dat vvij tot onsen dienst nz en soudenmogen gebruykē persoonē vvaer mede vvij ons gedient vindē als vvijse daer toe bevvilligen cōnen? Is dit onse priuilegien voor gestaen ons in sodanigen

Don-

...ongeluc d'welc ons voor handen eñ opt hoochste is dreygeñ: So weet men emmers sekerlyck datter geen point ghewisser noch stercker is om die gemeyntẽ te beroerẽ/ dã datmẽ onder haerliedẽ publiceert dinfractie vãde Priuilegiẽ. Alsmẽ dã dinfractie vande selue Priuilegiẽ tonrecht eñ buytẽ die waerh[eyt] den gemeenten indruct/ eñ indruct onder den naem eñ authoriteyt vande Statẽ van Hollant/ eñ dat de selue Priuilegien niet alleẽ niet en zyn in Rerum natura/ maer t'contrarie van dien by resolutie vande Landen ende by ghedurich ghebruyck ende experientie voorde gantsche werlt ghetoont ende bewesen wordt/ laten wy eenen yderen bedencken ende oordeelen/ wat hier mede ghesocht ende waer toe dit alles is streckende. Om t'redres van welcke Priuelegien so menich reces/ so menighe resolutie/ so menighe oorsake van beroerte/ scheuringhe ende afwendinghe der Capiteynen/ heymelyck ende openbare vergaderinghen/ bysonder den xxvj. Mey lestleden/ ja tot bloetstortinghe toe/ gheypractiseert zyn ghewecst/ sulcx wy alle met gheduldicheyt ende patientie/ neffens so schandelycke gheruchten als van ons ghestroyt: verdraghen ende Godt Almachtich opghegheuen hebben/ die niet laten en sal den ghenen te heym te soecken die op soo valsch onwaerachtich ende versiert fondament/ ende opt ghene dat niet en is/ V. E. ende veel vromen misbruyckt/ den Landen soo veel quaets/ Godes ghemeynte soo veel lasters/ ende den onschuldighen soo veel onghelycx gedaen hebben. Doch men hadde haere woorden niet so lichtelyck behooren te gheloouen/ sonder in te sien waer die jetsighe Raden ofte Pensionary van uwe Steden/ ende of zy niet byna voor d'een helft buyten Hollant eñ Zeelant geboren zyn. Hoe wel zy nochtãs in handẽ hebbẽ t'beleyt vã uwe souueraine regeringe/ want die in haer eygẽ selfs prouicie sulckẽ priuilegiẽ n[iet] en hebbẽ wat willẽ zy and[ers] daer n[iet] bemoyẽ?

eygẽdõ te brẽgẽ? Staet ons vrÿ tot Gouuerneurs te verkiesen VValse oft Heochduytse personagiẽ onder ons onghegoeyt, vvaerom ooc niet in mindere Statẽ alsulcke persoonẽ die onse naburen Bontgenotẽ ende soo trouvve versochte beproefde Vrienden zÿnẽ

t'Meestendeel vã dẽ gecomiteerdẽ Raden in Zeelãt, Tresorier Aduocaet Baillous syn Brabanders ende Vlaminghen. D'aduocaet slants van Hollant ende met hem ontrent vÿf Pensionarisen vãde vÿf voorneemste Steden, syn alle buytẽ Hollant geboren. Maer t'is nu den tÿdt datmen voor priuilegiẽ opnemẽ mach tgene niet den gemeẽten maer sommige particulierẽ nut ende dienelic is.

Van ghelycken beuinden wy niet dat V. E. ons die minste andtwoorde ghegheuen hebben opt point vande authoriteyt zynder Excell. t'synder eerster aencomste toegestelt/ noch oock opde redenen eñ inductiẽ daer met wt V. E. selfs onse gedeputeerden tot beuestinge van sulcke Authoriteyt gebrocht hebben/ d'welc naest het stuc onser priuilegien/ het anderde ende voorneemste was/ waer mede wy verhoopt hadden/ goedadigher antwoorde/ malcanderen in alle vriendelyckheyt ende voldoeninge te bejegenen ende die sake in beteren verstande te verrichtẽ. Maer wy beclaghen ons voor Godt ende den Menschen dat ons goet

Te vveten: dat zÿn Excell. hiergecomẽ vvas om te gebiedẽ n[iet] om ghebod en te vvorden: om te regerẽ, niet om geregeert te vvordẽ: om vvetten te geuen niet om te ontfangẽ. VVãt hier in is t'geheel verschil gelegẽ dat d'eẽ vvoort geloof ende eedt houdẽ: Dãdere met subtÿle restrictiẽ ende interpretatiẽ besnÿdẽ vvil.

Laet ons vvoort ghe-loof ende eet houdē so syn alle ōse ver-schillē neder geleyt. ende vvat is slech-ter dan mz vvoort ghe-loof ende eet te houden (dvvelc eer lyc profitelic nootsakelic is) vriētscap ende enichz te behoudē?

oprecht vriendelyck ende Christelyck voornemen / teghen uwen eyghe[n] beloften / ende rapport onser gesanten met bitterheyt ghelooñt is. Aen-roepende Oordeel ende ghetuychenisse aller die Godt verstandt end-bescheydenheyt ghegheuen heeft / oft onsen brief int alderminste poinct / sulcken andtwoorde heeft connen verdienen / wy zwijghen noch van-de gherechticheyt onser saken. Maer wy willent hier by laten berusten als den verstandighen ende die ghene die van goede wille zijn ghenoch ende meer als te veel gesecht. Alleenlyck bidden wy uwer E. wederom ghelyck wy in onse vorighe ghebeden hebben / Laet ons alle diffidentien partijschappen / disputen / ende bitterheyden verre van ons werpen / om Jesu Christi wille / wiens Litmaten wy zijn: om zyner ghemeynten wille / voor de welcke wy moeten verandtwoorden: om de welstant onses Vaderlandts / die ons ten lasten ghelept / ende waer voor te sorghen wy met eede verplicht zyn. Sulcx gedaen willen wy malcanderen met soo goede redenen / vriendelicheyt ende billicheyt te ghemoet gaen / dat wy niet en connen twijffelen zijn Excellentie sal contentement hebben / hare Maiesteyt sal daer door beweght worden die vreedhandelinghe af te snijden / ende God almachtich / die Godt der liefden ende eenicheyt / sal onsen handel ghenadelyck seghenen tot vertroostinghe ende verlossinge zyner bedroefder / ja op hoochste bedroefder ghemeynte. Anders doen-de verstaen wy niet / dat de jonste zyner Excellentie verloren / wy die jonste van hare Maiesteyt behouden sullen. Waer nae dan Godes rechtveerdighe straffe / ouer die ondanckbare verwerpinghe zyner heer-lycker middelen / ontwijffelyck volghen moet. Den welcken wy bidden sulcken quaet van ons ghenadelyck af te keeren ende tot dien eynde.

Edele Eerntfeste Hoochgheleerde vrome zeer voorsichtighe discrete gonstighe goede Heeren ende Vrienden, v ende ons allen te verlichten met beter kennisse onses eyghen vveluarens ende in meerder eenicheyt beuestigen. Gheschre-uen tot Vtrecht den XXIII. Octobris, Anno M. D. LXXXVII.

Copie vande Commissie die de Generale Staten deser Nederlandtscher vereenichde Provincien zyne Excellentie den eersten Februarij 1587. ghegheuen hebben.

Ie Staten Generael der vereenichde Nederlantsche Provincien. Allen den genen die desen sullen sien oft hooren lesen/ Saluyt. Also die hoochmachtichste Coninginne van Engelandt/ Vranckrijck ende Yrlant/ na die jonste/ die sy alle tijt tot die Christelycke Religie ende Godtsalicheyt is dragende/ door onse bede bewegt zynde/ tot onse hulpe genadelyck geaccordeert ende ghesonden heeft ettelyck Crijchs-volck so te Voet als te Peerde vande Enghelsche natie / tot bescherminghe van het ghemeyne Vaderlandt / ende hanthoudinghe vande ware Christelycke Religie / mitsgaders onse vrijheden/ gherechticheden ende Privilegien/ ende tot verdrijuinghe alles ghewalts ende onrechts/ ons nu veel Jaren herwaerts die Spaensche wreetheyt gheduerende aenghedaen/ eñ noch met meerder perikel is aenstaende vanden Spaengiaerden ende haren aenhangheren/ de welcke onse vrijheden nasteilende/ dit zwaer Oorloch teghen ons zyn voerende / ende ons Vaderlandt tot het wterste verderf ende ondergancK soecken te brenghen. Ende alsoo dan haere Matesteyt ouer dit voorschreuen Enghelsche Crijchs-Volck met de hoochste eere/ macht ende authoriteyt ghestelt ende ghecommitteert heeft herwaertsouer den Doorluchtighen Vorst / Heere Robert Graue van Leycester/ Baron van Denbigh ende Raedt van hare Maiesteyts secreten Rade/ Riddere vander Orden des Jartiers die de Crijchs-saken te Water ende te Lande na zynen welghevallen ende tot nut ende welvaren der ghemeynen Landen versorgen / verrichten ende beleyden soude/ de welcke oock wt crachte eñ na inhouden der bevelen ende macht van hare Maiest. ende by t' verdrach tusschen de selue hare Maiest. ende onsen Ghesanten ouercommen / opgherecht ende besloten hem gegheuen / die vervallene onse ghemeyne Landts saken wederom ten besten soude oprechten / ende na zyne voorsichticheyt ende groote ervarentheyt tot verbetering der seluer/ heylsame remedien ghebruycken/ voorts ons ende alle onse saken/ als harer Maiesteyts Stadthouder ende Lieutenant Generael beschermen/ helpẽ eñ bewarẽ soude: sulcks dat ons niet aenghenamers/ ende onsen bedroef den ghemeynen Landts saken heylsamers dan tselue wedervarẽ conde. Wy dese so groote ende sonderlinge

hare

hare Maiesteyts weldaden erweghende/ ende achtervolghende ha Oordeel ende verkiesinge/ daer beneffens versekert zynde ende beproe hebbende des voorsz Doorluchtichsten Graue zyne voorsichtichz/ dapperheyt ende so in crijchs als Borgerlycke saken sonderlinge ervarentheyt/ eñ wtnemenden iuer tot die Christelycke Religie/ hebben met voorgaende rijpe deliberatie om eē betere beleydinge onser saken aen te stellē eñ te bevestigen den seluen Doorluchtichsten Graue van Leycester gestelt ende verclaert tot onsen Gouuerneur Generael/ eñ Oppersten Velt Heer ouer allen ende iederen Provincien metten geassocieerden Steden/ Dorpen· Casteelen ende anderen plaetsen onder onsen ghebiet ende verbont begrepen/ gheuende zyner Excellentie (bouen d'autoriteyt/ die hy van hare Maiesteyt ontfanghen heeft/ ende wy van nieus bevestighen) t'hoochste ghebiet/ ende absolute opperste authoriteyt in Crijchsaken/ om d'Oorloch te Water ende te Lande na zynen welgheuallen tot die ghemeynen der Landen ende Steden oirboir ende beschermenisse/ ende afbreuc der Vyanden voorts in alles te doen/ te versorgen eñ te versien/ wes eenen Crijchs-Ouersten in zyn ampt eygent eñ toebehoort/ willeñ statuerende eñ bevelende/ gelyc wy by desen willen/ statueren eñ bevelē/ dat alle eñ ieder Ouersten hare Lieutenanten ende allen andere hoofden ende Capiteynen van Crijchs-volc te water eñ te lande/ te voete eñ te peerde/ ooc alle gemeyne Crijchslieden/ die tot noch toe onder ons te Water ofte Lande ghedient hebben/ ofte namaels dienen mochten/ zyner Excellentie onderdanich eñ gehoorsaem zyn/ ende sich met eede verplichten den seluen gehoorsaemhz/ schuldige diensten eñ getrouwichz te leisten.

Hier vvordt syne Excell. t'hoochste ghebiedt en de Souueraine macht in Crÿchsaken gegeuen, sulcke noyt ennighen Gouuerneur Generael by tÿden Keysers Caroli gegeuen is ghevveest. In vvelcken ghestalte zÿn Excellentie met egeene van dien te ghelycken is. VVas hem oock soo volcomen authoriteyt in Crÿchsaken van noode, meer dan ennighe voorige Gouuerneurs, vvelcker credit op d'authoriteyt vanden Landtsheer ghestÿft vvas, die oock niet van noode en hadden ennige autoriteyt vanden Lande vvederom op te richten gelÿck zÿne Excellentie volgens ons eygen versoeck, ende naer vvtvvÿsen vanden Tractate van Enghelandt, daer toe tot Gouuerneur versocht ende gestelt is gevveest.

Ghelyck wy oock billick gheacht hebben ende willen/ dat die selue Doorluchtichste Graue/ so veel het beleyt vande Politische eñ gemeyne Borgerlycke saken inden voorsz vereenichdē Provincien eñ omliggendē geassocieerde plaetsen aengaet/ tselue recht ende ghelycke macht hebben ende gebruycken sal/ als de Generale Gouuerneurs in voorleden tijden

Syne Excel. macht in politische ende Borgelycke saecken, als Gouuerneur Generael, vvort hier gematicht op alsulcken macht als die vorige Gouuerneurs, besonder onder Keyser Carolo vvettelick gehadt ende gebruyckt hebben. Sodanich onderscheyt tusschen die Politische ende Crÿchsmacht niet te vermengen, maer sonderling te behouden is als d'eenich fondament om alle misverstanden te beslichten.

onder

ond' dese Nederlāden / eñ merckelic ond' den Keyser Carolo de vijfde (voorbehoudē die rechtē eñ priuilegiē der seluē prouinciē) wettelick gehadt ende gebruyct hebben / insgelycx te moghen innen / lichten / beleyden wtvorderen eñ executerē / doen innē lichtē / beleydē wtvorderē eñ executerē alle cōtributiē die zyne Excell. na de verclaringe eñ consenten vāden Prouinciē hier bevorēs toegestelt zyn eñ namaels toegestelt eñ gegeuē sullē mogē wordē tot behoef vāde oorloge / gelyc dit in sekere verdragē / tusschē sijn Excell. eñ dē Statē der voorsz Prouinciē gemaect / eñ inde gemeyne eñ autenticque actē gestelt / ooc noch te makē eñ te stellē eñ wedersydēs t'onderteeckenē / breeder verclaert is oft noch verclaert sal wordē. Welcke alle eñ jeder wy willē dz die selue cracht eñ vastichz hebben sullē / als ofse in dese jegēwoordige commissie van woort te woort ingestelt warē. Daerom beuelē wy allen Gouuerneurs van Prouinciē / Ouersten / Colonellē / Ritmeesterē / Capiteynē eñ anderē Beuelhebberē ouer t'Crijchs-volck te peerdt / te voet eñ te water / ooc allen Crijchslieden / Raden / Officieren / Tresorieren / Rentmeesteren / Bailjous / Schoutē / Maerschalckē / Drostē / Grietmānen / Magistratē / Edelē / Vasallē / Borgerē eñ anderē ingesetenē eñ onderdanen der voorsz Prouinciē eñ geassocieerde stedē vā wat qualiteyt ofte cōditie die zyn / dz zy dē voors. doorluchtichstē Graue voor den oppersten Velt-heer / eñ Gouuerneur generael deser Prouinciē eñ geassocieerdē stedē erkennē / eerē eñ respecterē / eñ hē in alles ghebeurlycke eerbiedinghe / getrouwichz eñ gehoorsaemhz bewijsen eñ leysten / eñ zynen beuelē so in crijchs als politische sakē gehoorsamē eñ nacomē sonder eenige tegēsprekinge ofte weygeringe. Nz tegenstaeñ allen anderē toelatingē decreten eñ beuelen van ons ofte door onse autoriteyt hier beuorens wtghegaen. Ende op dat dit alles voorsz des te vaster syne cracht eñ effect becomē mach / sal t'selue te wedersijdēs by zyner Excell. eñ onsen eedt beuesticht worden / alletijt voorbehoudē die getrouwichz eñ homagie die zyn Excel. de Coninginnē vā Engelāt schuldich is. In oircōt eñ tot getuychenis vā alles eñ iedes vā desē / hebbē wy dese jegēwoordge mz onsen Zegel beuolē te beuestigē eñ door onsen gemeenē eñ gezworē Secretarium te onderteeckenē. Gedaen in s'Grauen hage dē eerstē Februarij An. 1586. Op die plijcke was geschreuē: Wt beuel der Staten generael voorsz onderteeckēt: *C. Aertssen.*

Hier vvort zijn Excell. vvederō volgēs den tractate vā Engelāt meerder macht gegeuē int lichtē, beleydē executerē ēde bestedē vā alle des Lāts cōtributien dā oyt te vorēs Gouverneur Generael onder dē Keyser Carolo.

Dese actē ende verdragē betreffē alleēlic tstuc vā dē cōsentē ende cōtributien : nz nochtās tot besnijdinge, maer tot breeder verclaringe.

Alle vorige decretē ende hādelingen hier met haer cracht benomē sijn de cōnnē vvy ons tot nadeel vā dese nz fūderen op sekere acte vā delatie daer mz vvy recht berorēs tē seluē dage beslotē ēde verclaert haddē dat zijn Excell. tot Gouuerneur ende Capiteyn generael gecōmitteert soude vvordē. VVāt of vvy scoō inde selue Acte sekere poinctē limitatie ēde restricte vāde tegēvvoordige cōmissie behēdelijc ingheroecht hebben, de vvijl nochtās hier gesegt vvort: allē anderē toelatingē decretē ende bevelē te vorēs vvtgegaē, nz tegēstaēde : so vvetē vvy dz alle sulcke limitatiē ēde restrictē daer mz gederogeert ende vvechgenomē zijn.

Extracten vvten Tractate tusschen hare Maiest. ende den Nederlandtsche vereenichde Provincien besloten den x, Augusti An. 1585. naden Stijle van Enghelandt.

Dese autoriteyt (vvelcke noyt Gouverneur generael by tijden Keysers Caroli gehadt heeft ouer die goetvvillige consenten vanden Landen) is hem nv meer als doen ter tijdt van noode gevveest om dat vvy rechtevoort niet vvt bedē gelyck Keyser Carolo, maer vvt noot ende tot onse eygen bescermenisse tegens dē erfgenaē vanden seluen Keyser, onder t'beleyt vande voorsz. Gouverneur generael onses vvtersten vermogens contribueren moetē. Daerom hy die misbruycken ende gebreken daer in vallende, so vvel den contribuanten als den officieren aengaende te beterē heeft: als middelē sonder de vvelcke die Souueraine macht ouer d'Oorloochssaken (ia zijn geheel Gouuernement) onnut ende crachteloos vvesen soude. Staende t'sijner vrije dispositie die penningen daer af comende na zijnen vvelgevallen ten meesten oorbaer tegens den Vyanden soo vvel te vvater als te lande vvt te geuen: vvaer in dan niemant hem andere VVetten conditien noch maet te stellen heeft.

DE voorseyde Gouverneur Generael mette Rade van Staten sal zijn autoriteyt gebruycken om te versien teghens de misbruyck int stuck vandē contributien ende inninge der seluer: om te besnijden donnodich ghetal vanden Officiers: Ende om de penningen te beheeren ten meesten voordeel vanden ghemeyne sake tegens den Vyanden so te Water als te Lande.

Sonder autoriteyt sijn alle middelen van gelt ende lieden te vergheefs. vvelcke authoriteyt (soo alle de vverelt bekent) groote verminderinghe, schade ende afbreuck gheleden hadde, eensdeels deur de menichte van Raden, Generale particuliere, groote ende cleyne, eensdeels oock ouermits die Gouverneurs, elck van zijne Prouincie (als ieder int zijne die Souueraine regeringe aengenomen hebbende) d'een dander niet en vvilde toegeuen, maer sonder respect van hoogher ouericheyt ghelijcke macht ghebruyken: Om vvaer in te versien die Gouverneur Generael als haer ouerhooft, een opper-autoriteyt aennemen ende int vverck leggen moste. Gelijck oock inde Crijchs-discipline. Beyde vvelcke stucken inde commisie van zijn Excell. vvel vvtghedruct ende besproken zijn, maer hoe ghehouden gheuen vvy te bedencken daer nieuvve commißiē verleent, Volck van Oorloge afgedanct, eeden verandert, patenten gegeuen, Garnisoenen gevveyghert, Iusticie ende executie ouer Crijchs-officieren, onder hun niet resorterende, (oock zijn Excell. onaengesien) ghedaen: ende voorts in particuliere ende Generale vergaderinghen van Raden

Hare Maiest. of de Gouverneur generael van haren t'wegen/metten Raet van State/sal versiē op de verrichtinge vande gemeyne autoriteyt restitutie eñ hanthoudinge vāde Crijchsē discipline. Beyde welcke rechtevoort seer vermindert zijn/wt oorsake vande euenghelycke macht van den Gouverneurs/ende confusie van Rade.

saken

saecken verhandelt ende ghetracteert zijn, die vvelcke den Gouuerneur Generael ende zijnen Raedt van State, volgens dit artikel, alleen zijn competerende. Hebben vvy daer beneffens hier noch gade te slaen met hoe cleijnen fundament vvy onse saken mette saken des Keysers Caroli vergelijcken, ende d'autoriteyt van onse tegenvvoordigen generalen Gouuerneur na de autoriteyt vanden Lieutenants generael onder den Keyser Carolo reguleren vvillen.

d'Wtspraeck vande zwaricheden die sullen mogen ouercomen tusschē den Provincien ofte Steden / die niet en sullen kunnen wechghenomen worden by Ordinarie Justicie / Sal ghestelt worden aen hare Maiesteyt of aen haeren Gouverneur Generael, om daer op gheaduiseert ende ordre ghestelt te worden metten voorschreuen Rade van State inde Ghevnieerde Provincien

Hier na behooren vvy ons allen te reguleren om onser svvaricheyden die vvy onder malcanderen hebben, een kort ende goet eynde te maken. Ende of vvy soo gheluckich vvaren dat vvy ghelijcker handt eens daer toe gheraken conden.

Vriendelycke vermaninghē, aende Staten Magistraten ende goede gemeynten der Nederlandtscher vereenichde Provincien, tot een besluyt vande vorighe brieuen ende Missiuen dienende.

Die vrijheyt van schrijuēhout rechteboort weynich maten / waer deur t'Landt des te meer in twisten ende partijschappen verwortelt / oorsaken dat wy van onser zyden ghenoch besloten hebben na desen niet meer te schrijuen / hoe groote redenen ons oock daer toe mochten ghegeuen worden. Dit teghenwoordich hebben wy nootwendich bevonden: Nz so seer t'onser ontschult / ende tot verclaringe onses oprechten gemoets (hoe wel den geheelen Landen veel daer aen gelegen dat zy van onse oprechticheyt mogen versekert zyn) als om dat alle vrome liefhebbers des gemeyne welstants eñ eenicheyts grondelyc mochten berecht zyn van alle ghelegentheyt ende vande oorsaken der teghenwoordiger misuerstanden. Die welcke zy bevinden sullen daer wt ghesproten dat eenige onder t'dexel der priuilegien eñ vrijheyden / behouden willen t'gene zy / deurende hares Maiest. secours volgens den tractate van Engelant ende luyt zyner Excell. commissie / hebben ouergegeuen: Oock hebben behooren ouer te geuen / souden zy geholpen worden ende van hare Maiesteyts hulpe goede vruchten sien.

D'Algemeyne experiencie (der onwijsen Meesterse) leert ons datelyck ende met onse jammerlycke schade ende schande / hoe weynich profijts die selue hare Maiest. hulpe ons ghedaen heeft om dat die macht ende autoriteyt zyn Excell. van aenbegin gegheuen / corts daer na in twijffel ende dispute ghebrocht is. Daer ouer oock alle zyner Excell. acten ende handelinghen zyn ghecontrolleurt worden / te samen oock met die minste ghebreken ende onvolmaectheyden vande Engelse natie / recht of zy gheen Menschen en waren / oock in een vremt Landt (besonder deur der spraken onkennisse) niet feelen en mochten / ende in ons niet ontallycke meerdere fauten bevonden wordē. Daer wy nochtans belijden moetē: Isser opt Godtvruchtich / goedadich / vriendelyck / oprecht / vroom / vlietich / grootmoedich / Vorst / Prince / oft Gouverneur inde Landen gheweest / dat zyn Excell. voorwaer wel een van dien (op dat wy niet meer en segghen) behoort erkent te worden.

Het bejammert ende verdriet ons bouen maten / datmen sich behelpen wil mette ghestaltenisse vande Gouverneurs onder den Keyser Carolo /

ende

ende mette autoriteyt die mē in eenighe Provincien zedert de Pacificatie van Gent gebruyckt heeft. Niet alleen om dat ons dunct dat dese saken anders bijden tractate van Enghelandt ende byde commissie van zyn Excell. besproken zyn/dat oock zyn Excell. deur sulcken autoriteyt onse vervallen autoriteyt wederoprechten moste. Maer besonder om dat wy van zynen t'weghen niet te vreesen hebben dat zyn Gouuernement onse vrijheyden ende privilegien t'minste preiudicie sal toebrenghen connen. want hy en heeft in dese Landen geenen ouer-Heer/ gelyck die Gouverneurs onder den Keyser Carolo / tot wiens profijt of voordeel hy sulcx soude willen of connen doen. d'Welc nochtans d'eenige oorsake is vande jalousien die ghemeynlyck vallen tusschen Heeren ende gepriuilegieerde onderdanen / eñ waer ouer die Staten als toesienders hare beroepinghe hebben. Oock en begeert hy onser Landen Heerschappije niet/ noch voor hem/noch voor jemants anders: Ende isser opt vroom Godtvruchtich Prins op aerden geweest/ wiens woorden men behoorden geloof te geuen/ so houden wy ons verseckert /niet alleen wt zyne woorden/ maer veel meer wt die oprechticheyt zynes Vorstelycken ghemoets/ dat hy allen zyne handelinge is dirigerende tot onsen welstant ende verlossinge/gelyck hy daer af voor Godt/hare Maiest. ende alle vrome onpartydighe soude willen verantwoorden. Waer toe dan so veele spels ende moetsels onser vrijheyden ende priuilegien haluen? dat wy daerom niet alleen die seluen/maer oock het gheheele Lant int perikel brengen soudē deen metten anderen te verliesen? Want de wyl wy daer met becommert zyn/geuen wy den Hertoge van Parma tijts meer als genoch: om den Hertoge van Guise tegens onses geloofs genoten hulp ende bystāt te doen: oock alles te practiseren ende te weghe te brenghen tot beneminge onser Zee-vaert: Ende wy verv reemden allen Vorsten ēnde Potentaten onser saken meer sich te bemoyen.

Onse eenige sorge is van aenbegin geweest/dat hare Maiest. deur onse wederweerdicheyt verkout zynde (wy en seggen niet verbittert) mijn Heere den Graue van Leycester wederroepen soude: Waer wt dan niet anders volgē conde dan dat zy onse saken soude willen verlaten/ oft: om de onnosele ghemeynte: deur eenen vrede metten Coninck van Spaengien opt doenlyckste sien te beslichten. Wat trouwer vermaningē wy om sulcx te verhoeden hebben voorghewent / zoo en heeft men toch ons goet voornemen niet anders dan ten archsten begeert te duyden/ sonder onse waerschouwinge ghelooue toe te stellen. Nv siet men nochtans dz d'een ende dander waerachtich is: Want hare Maiest. wt oorsake van menigherhande onweerdicheyden niet alleen zyne Excell. wederroepen

 heeft

heeft / maer oock begeert datmen opde deputatie totten vredehandel resolueren soude. In welcke gelegentheyt wy niet anders en connẽ noch en vermoghen dan die gansche gemeynte hare regeerders eñ Magistraten daer toe te verwecken datse eenes ghemoets ghelyckerhant hier na trachten willen / hare Maiest. ende zyne Excell. ouer den tractate van Enghelant ende die bezworen commissie gelyck te doen / ende in plaetse van onse schuldige danckbaerheyt / ten minsten ons woort ende geloove te houden. Tot welcken eynde die selue commissie met zekere articulen wten voorsz tractate genomen hier by gevoecht is / op dat een jeder voortaen werte waer aen die eere ende behoudenisse: die schande ende bederffenisse vanden Landen ghelegen zy / ende niemant sich beclaghe dat hy deur onwetenheyt ende onkennisse van saken verloren gae.

Geuende hier met eenen jederen te bekennen van wat gevoelen sulcke luyden wesen moeten die ons om geen ander oorsake haten ende opt bitterste natrachten dan dat wy inden tractate van Enghelandt / in zyner Excell. commissie / in ons gegeuen woort gheloof ende eedt gheen veranderinge restrictie noch interpretatie lijdẽ connẽ. Ja men soude geerne dẽ armen eenvoudighen wijs maken dat onser ennige naden Spaenschen handel waren trachtende / om dese Landen in sulcken staet als Brabant ende Vlaenderen te brenghen / hoe wel nochtans wy ter werelt niet in handen nemen / waer in die Vyandt dienst ghenueghen oft behaghen soude moghen vinden.

Wordt hy gheholpen met Proviande / Munitie / oft eenighe andere middelen / ja oock tot zyne schiprustinghe dienende / t'is ons van herten leet / ende by ons noyt toeghelaten:

Isser partijschap inde Landen om die besnijdinghe vande autoriteyt zyner Excell. (d'welc t'liefsten is dat de Vyant hooren ende t'meestẽ dat hy wenschen mach) wy en sparen arbeyt noch moeyten / beden noch reden sulcx te helpen verrichten / ende en hebben zyne authoriteyt noyt in twijffel noch dispute gebrocht:

Isser ondancbaerheyt die hare Maiest. in onse hulpe verslauwẽ doet (d'welck de Hertoge van Parma so haest heeft begonnen te practiseren als die hulpe in Engelant is besloten worden) wy zyn die gene die sulcx aldermeest beschreyen / hopende daer toe noyt die minste oorsake gegeuẽ te hebben / enmmers of wy ons niet so vlietich daer in ghequeten hadden / bereyt zynde ons te beteren:

Dat zyn Excell. nv vertrect (waer toe die vyant t'vier / na zyn vermeugen / van langer hant gestoockt heeft) so seer als eenighe daer na gehaect hebben eñ daer met verblijt zyn / so seer hebben wy t'selue geweert / eñ bedroeuẽ ons opt hoochstẽ dz onse sakẽ tot so jãmerlyc vloop gecomẽ zyn.

In

In alle welcke stucken eñ meer andere daer in die vyanden haren lust ende welbehagen sien/ de Hertoge van Parma sich onser int minste niet te bedancken heeft/ aenghesien by ons in deser egeene ietwes bevonden sal worden na zynen sin/ wensch/ oft wil gedaen te zyn.

Wat meynen zy dat wy onse vrijheydẽ ende previlegien niet so gerne souden behouden/ ofte lieuer/ om sonst/ verlorensien als die andere Provincien? Om dat wyse begeeren te behouden/ daer om ist dat wy d'autoriteyt van zyn Excell. noyt in twijffel gestelt noch in disputẽ gebrocht en hebben. Wy spiegelen ons aen die machtichste natien eñ Republyckẽ die oyt op aerden gheweest zyn. Want hoe wel onder den volcken van Roomẽ anders discipline/ macht/ ghehoorsaemheyt eñ Crijchs-middelẽ waren (waer by dis onse in gheenderley wijse/ ja niet int minste te ghelycken zyn) als zy nochtans haer seluen inden meesten last teghens hare Vyanden bevonden hebben/ so is haer uterste toevlucht geweest tot het eenich middel (waer deur sy dickwerue behouden zyn) van een extraordinaire autoriteyt. Mits utte voorneemste treffelyckste Crijchs hoofdẽ kiesende eenen Dictatorem/ dat is een opperhooft/ dẽ welcken zy dieren eñ zyn Gouvernement sonder ennich teghenseggen/ noch van vrijheden/ noch van privilegien/ gehoorsamen mosten/ die so wel ouer d'ordinaire regeerders vã Roomẽ/ dat is ouer die Borgemeesters eñ Raet/ als ouer die gansche gemeyntẽ (hoe wel nochtãs die Souuerainiteyt/ hunliedẽ was competerende) volcomelyc te gebieden hadde/ welcke gehoorsaemheyt (so wy gesegt hebben) het eenich eñ uterste middel ghewest is/ harẽ Staet te behoudẽ/ wanneer hun gelt noch Crijchs-volc noch ooc thelept van haren ordinairische hoofden/ niet meer en heeft connen noch mogen helpen.

Wy ter contrarien recht oft wy sochten verloren te gaen ende wederõ te vallen inde ongenadige genade van die wy versaeckt hebbẽ; Als wy tuyst inden meesten noot zyn/ ons niet alleen Gelt ende Volck ontbrekẽde/ maer noch veel meer respect ende gehoorsaemheyt/ vol twistẽ ende partischappẽ zijn/ deene Stadt tegẽs dandere/ deẽ Lant tegens dãdere/ zulcx dat onses geenen raet noch remedie op aerden is/ anders dan de gehoorsamheyt die wy gelooft eñ gesworen hebben onder alsulcken volcomen authoriteyt als zyn Excell. door ons eygen plicht voor Godt eñ den Menschen is competerende: So en dencken practiseren bevorderen wy anders niet dan subtijle vonden om zyn autoriteyt met seltsame glosen ende interpretatien te besnijden.

Ist nv dan also dat dese onse minnelycke ende vriendelycke vermaninge/ ghevoecht met t'onghevevnsde aenbiedinghe sgeens wy tot verrichtinghe der verloopen saken in goede eenicheyt/ ja met lijf ende bloet vermeughen

meughen sullen/ sodanighe vruchten doet als tot onser behoudenisse van noode/ willen wy Godt Almachtich/ die Staten ende regeerders van Provincien ende Steden / met demoedicheyt ende blijschap opt hoochste bedancken. Ist oock alles te vergeefs / so moeten wy die sake Gode Almachtich ende den tijt bevelen / ende wyders in aller stillicheyt met goede touversicht (sonder ons van onsen trouwen Bont-ghenoten enichsins te scheyden) verwachten wes Godt Almachtich ons toeseynden wil: Over ons draghende dit waerachtich openbaer getuychenisse/ dat het aen ons niet en ghebreeckt: Maer dat wy alles versocht/ ghedaen/ aenghebodeu/ vermaent/ ontdect/ gheprotesteert ende ghebeden hebben/ dat ons eenichsins doenlyck ende betamelyck (.·.·.) gheweest is. (.·.·.)

TOT VTRECHT
By Jan Cornelißzoon Ordinaris ghesworen drucker van zijn Excell. ende mijn Heeren Staten Stichts van Vtrecht woonende inden Enghel byde Hieronymus Schole / Int Jaer M. D. LXXXVII.